

MUISTIO

Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajien SUP-kustannusvastuun toteuttamisen seurantaryhmän kokous 3/2024

Aika: tiistai 10.9.2024 klo 9.30–11.30

Paikka: nh. Kuha (YM, Aleksanterinkatu 7, Helsinki) / Teams

Osallistujat

Paikalla:

Lemmelä Eini (pj.) YM

Tarja-Riitta Blauberg YM

Tuulia Innala Suomen Kuntaliitto ry

Teams:

Aunola Tuomo Pirkanmaan ELY-keskus

Granholm Maria Rovaniemen kaupunki

Hanni Eeva Sumi Oy

Jokela Eija Suomen Pakkaustuottajat Oy

Jokinen Suvi FCG

Kaartinen Tommi FCG

Kauppinen Satu KEHA-keskus

Kolehmainen Milla (sihteeri) Pirkanmaan ELY-keskus

Moilanen Jari Jyväskylän kaupunki

Tanskanen Juha-Heikki Rinki Oy

Tsupari Pekka Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy

Sinkkonen Jarno Lidl Suomi

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Eini Lemmelä avasi kokouksen klo 9.31.

Tommi Kaartinen FCG edustaa asialistan kohtaa 4, sovittiin että Kaartinen voi olla mukana kokouksessa myös muun aikaa.

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen kokousmuistio.

3. Kuntien SUP-siivouskustannusten ilmoitukset

Tuomo Aunola esitteli kuntien siivouskustannusten ilmoituksia. Ainoastaan 1/3 kunnista ilmoitti kustannuksista. Ilmoitukset kattavat kuitenkin 2/3 Suomen väestöstä. Pienimmistä kunnista, joita on paljon,

ilmoituksia tuli hyvin vähän. Mahdollisesti resurssipula tai pienet kustannukset voivat olla tähän syynä. Pienimmät ilmoitetut kustannukset per henkilö ovat lähellä nollaa ja suurimmat menevät yli 10 euron. Kohtalainen ensimmäinen kierros, kun kaikilla ei ehkä ole ollut tietoa, mistä kustannustietoja saadaan. Siivouskustannuksissa loogisesti isoimmilla kunnilla on suurin asukaskohtainen kustannus. Erityyppisissä kunnissa voi olla erilaisia kustannuksia (esim. kesätaapahtumat, taajamat jne.). Kokonaisilmoitetut kustannukset reilut 20 000 000 euroa, joka kattaa noin 2/3 Suomen väestöstä.

Tyhjien mukien osuus laskelmassa on vielä arvioitu eikä perustu tuottajien ilmoituksiin, joten korvaussumma voi muuttua lopullisessa päätöksessä. Korvaus Vna:n mukaan noin 6,4 Me ja ilmoitusten mukaan 7,8 Me.

Taulukoissa ei ole käytetty painotettua asukasmäärää. Kun hintaa on alun perin arvioitu, on käytetty painotusta.

Keskusteltiin kuulemiskierroksesta, jonka perusteella laaditaan hallinnollinen päätös korvausten maksamisesta, jonka jälkeen KEHA-keskus maksaa korvaukset. Kuulemiskierroksella on pyydetty lausuntoja osapuolilta ja näistä mahdollisesti pyydetään lisätietoja. Päätös, jolla tuottajayhteisöt veloitetaan maksamaan kunnille korvaukset, on valituskelpoinen.

Nostettiin esiin, että kaksi yli 100 000 asukkaan kaupunkia ei ole ilmoittanut tietoja. Pieniä kuntia ei ole tavoitettu ja selkeästi tieto kustannusten ilmoittamisesta ei ole tavoittanut kaikkia kuntia.

Heräsi kysymyksiä seuraavista asioista:

- tupakkatuotteiden ja riittävän tiedottamisen osalta tiedot voivat olla puutteellisia,
- osa kunnista arvioinut kustannuksen ilman tarkempaa tietoa,
- tietojen oikeellisuus ja läpinäkyvyys,
- suuri hajonta kustannuksissa eri kuntien välillä.

Todettiin, että seurantaryhmälle on tarvetta ja työryhmän tehtävänä on auttaa asiassa ja saada aikaan hyvät käytännöt laskennan tueksi. Mukana voi olla virheellisiä kustannuksia mutta kunnat ovat myös hyvin erilaisia. Eri kunnissa toiminta on erilaista ja siivouspaineet ovat erilaisia. Toisissa siivotaan kerran päivässä, toisissa kerran kuussa. Kustannusten seuranta ei ole vielä valmis vaan kehittämiseen menee vuosia. Koska aiempaa tilastodataa ei ole, tietoa ei ole tarpeeksi. Tietoihin täytyy suhtautua varauksella, sillä mennään kolmen vuoden siirtymäaikaa, eikä kunnan ole tarvinnut varmistaa tietoja. Tärkeintä saada kunnat mukaan ja ilmoittamaan tietoja. Tuottajien kannalta on tärkeää, että ilmoitetut tiedot ovat oikein. Vaihteluväliä tulee olemaan jatkossakin. Sen lisäksi että pyritään hakemaan hyviä käytäntöjä kustannusten seurantaan, on tärkeää huomioida läpinäkyvyys.

Sovittiin, että Pir ELY selvittää ja toimittaa tiedot hakeneista kunnista.

Esitellyt taulukot laitetaan jakoon kokouksen jälkeen.

4. Koostumusselvityshanke

FCG:n Tommi Kaartinen esitteli koostumusselvityshanketta. Hän on ollut mukana aiemmassa Kuntaliiton vuonna 2022 koordinoimassa selvityksessä aiemman työnantajan toimesta. Nyt tehtävässä tutkimuksessa noudatetaan aiemmassa tutkimuksessa eri osapuolten kesken kehitettyä koostumustutkimusmenetelmää.

Nyt ollaan käynnistämässä yleisiltä alueilta maasta ja rosiksista tehtävää koostumustutkimusta, joka toteutetaan tämän ja ensi vuoden aikana. Suvi Jokinen vastaa tutkimuksista. Sopijaosapuolina tutkimuksessa ovat FCG, Sumi, Suomen SUP-tuottajayhteisö, Suomen Pakkaustuottajat, Lidl ja Palpa. Rinki

toimii edellä mainittujen puolesta tilaajana ja yhteystahona. Selvitykset aloitetaan syyskuun 2024 lopulla. Tutkimuksia tehdään yhteensä 4 kierrosta vuoden aikana, neljässä kunnassa. Yksi tutkimuskierros kestää 5-6 viikkoa ja talvi pidetään taukoa. Kesäaika painottuu, sillä silloin vietetään aikaa yleisillä paikoilla.

Kun SUP-direktiivin suuntadokumentti annettiin, Kaartisen edellinen työnantaja on vuonna 2021 kehittänyt kuntien, SUP-tuottajien ja ympäristöministeriön tilaamana koostumustutkimusmenetelmän ja vuonna 2022 on tehty ensimmäiset tutkimukset, joiden perusteella kustannusvastuu on määritetty.

Kunnista on mukana Helsinki, Lahti, Vaasa ja Turku, kuten ensimmäiselläkin tutkimuskierroksella. Kunnissa erilainen tilanne sen suhteen, kuka puhtaanapitoa tekee (Vaasassa kunta itse, Lahdessa ja Turussa urakoitsija ostopalveluna, Helsingissä kaupunki ostaa palveluyhtiöltä palvelut).

Keskeistä on, että saadaan pientyöryhmiksi avainhenkilöt selvitykseen mukaan. Viime kierroksella ollut tiedonkatkoksia, joten näytteenotto ei aina osunut siivousrytmiin. Tämä on tiedostettu ja nyt tehdään töitä, että saadaan laadukkaat näytteet. Tuotetulkintatasolla on tehty linjauksia sekä tuottajat ovat päivittäneet tuotelistauksiaan. Nyt seurataan myös elintarvikepakkausten kokoluokkia, muut kuin SUP-tuoteryhmään kuuluvat muodostavat yhden jakeen. Noudatetaan tarkoitukseen kehitettyä koostumustutkimusmenetelmää.

Kohdetutkimuskaupungeille on lähtenyt kirje ja on saatu yhteystiedot, joiden kontaktointi on aloitettu. Lahti ollut aktiivinen ja oikeat tahot on saatu kiinni ja sovittu kokous. Vihervarikko ja YIT toimivat urakoitsijoina siellä. Koko kaupungin jätteet eivät tule tutkittaviksi vaan muodostetaan otanta.

Helsingissä yhteys Staraan on haastavaa, joten pohdittiin, olisiko mahdollista, että Helsinki jäisi viimeiseksi tutkimuskohteeksi. Tärkeintä saada Suomea edustava tulos. Jos järjestyksen muuttaminen ei sotke otoksen edustavuutta niin järjestyksellä ei ole väliä. Jos poiketaan alun perin suunnitellusta, on tärkeää, että koko porukka tietää miten toimitaan. Kaikki kunnat on tarkoitus tutkia, joka vuodenajan osalta.

Tuulia Innala kommentoi, että oli mukana viime tutkimuksessa. Tuloksen luotettavuutta voi parantaa se, että tutkimus tehdään huolella kunnan kanssa. Helsingin organisaation ja tiedonkulun kanssa oli viime tutkimuksessa haasteita, joten toivottavasti näytteistykset menisivät hyvin tällä kertaa. Viimeksi näytemäärät olivat paikoin liian pienet Helsingissä, vaikka pitäisi kaupungin koon huomioon ottaen olla suuret. Ehdotus järjestyksen muuttamisesta kuulostaa järkevältä.

Keskusteltiin tuoteryhmistä. Iso jumppa on käyty siitä, mitkä tuotteet ovat SUP-tuotteita. Dialogia on käyty Pir ELY:n kanssa rajauksista. Tärkeää on tulkita SUP-pakkaukset oikein. Ringin mukaan ryhmiä on enemmän kuin mitä tarvitaan asetukseen saataviksi hintaryhmiksi ja kaikki asetukseen saatavat on mukana. Lisäksi alaryhmistä voidaan saada infoa tuottajille sisäiseen hinnoitteluun ryhmän kustannusten jakamiseksi, joista päättää tuottajayhteisö. Jaottelussa on huomioitu pantilliset ja pantittomat pullot ja tyhjänä myytävät mukit.

Raportoinnista ei olla vielä keskusteltu tarkemmin, mutta julkaistaan asetuksen mukainen ryhmäjako ja tuottajayhteisö päättää onko tarpeen julkaista alajakoja.

Sovittiin, että kartoituksessa käytetään tutkimustilanteen mukaista tulkintaohjetta, joka toimitetaan Pir ELY:lle ja ryhmälle tiedoksi läpinäkyvyyden varmistamiseksi. Ringin sivuilla oleva SUP-taulukko on päivittyvä, esimerkiksi suurin tulkintamuutos on se, että joustopakkausista jäätelöt, joissa on tikku, on siirtynyt eri ryhmään. Nämä ovat tuottajille tärkeitä, sillä kustannus voi olla nelinkertainen tuottajalle eri ryhmässä. Kuntien kannalta näillä luokitusmuutoksilla ei ole sinänsä merkitystä.

Jarno Sinkkonen ja Eeva Hanni ilmaisivat halun tulla mukaan ryhmään SUP-tuotteiden tunnistamiseen ja päätettiin, että lisätään heidät ryhmään. Kaartinen ehdottaa pian sopivia kokousaikoja.

5. Hyvien käytäntöjen kehittäminen

Kuntaliiton mukaan isojen kaupunkien KEHTO-foorumissa on todettu, että toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää selvittää, minkälaisia käytäntöjä nyt on ja miten kustannusseurantaa tehdään. Esimerkiksi tällä hetkellä konetyötä ja sen merkitystä ei oteta koostumustutkimuksessa huomioon. Selvitettävä myös kustannusrakenteen muodostumista roskien siivous- ja keräystyön kesken. Painottuuko kustannukset ennemmin 50 % ja 50 % eikä 65 % ja 35 %? Selvityksen teettämistä on pohdittu, mutta ei ole vielä edistynyt. Tavoitteena olisi saada siihen kehittämisrahaa. Ministeriössä ja Pir ELYssä ei ole resurssia tehdä selvitystyötä. Suurimmat kaupungit ovat suhtautuneet myönteisesti ja pitävät selvitystä tärkeänä. KEHTO-foorumi edustaa isompia kaupunkeja mutta periaate on, että jos he rahoittavat selvitystä, tulokset jaetaan kaikille kunnille. Kustannuspotista valtaosa tulee yli 10 000–20 000 asukkaan kaupungeista, vaikka näitä on pienempi joukko.

Kunnat voivat itse päättää omista toiminnoistaan, joten ei voida saavuttaa yhtä käytäntöä. Tärkeää että käytännöstä on apua kunnille.

Motivaatioon ilmoittaa kustannuksia voi vaikuttaa kunnan koko. Jos kunnalla kustannus on pieni, he eivät välttämättä tule ikinä tekemään ilmoitusta. Kunnat kertoneet, että pitäisivät enemmän euroa per asukas korvauksesta, niin välttyään hallinnolliselta työltä.

Järjestelmän haasteena on, että kustannukset sisältävät myös arviota (esim. tupakkaroskikset isojen roskien kyljissä). Tiedoissa on puutteita tupakkaroskisten määrissä. Kunnilla haasteita löytää paikkoja tupakkaroskiksille ja mahdollisesti tupakkaroskisasia (keräysastioiden järjestämisvelvoite) mennyt usealta kunnalta ohi vuonna 2023. Asennuksia tehdään tänä vuonna ja ilmoitetaan ensi vuonna.

Pohdittiin, jäädäänkö odottamaan Kuntaliiton selvitystä vai voiko tämä ryhmä tehdä jo jotain edistääkseen kustannusten läpinäkyvyyttä. Asiassa on kaksi puolta, miten luotettavasti syntyvää kustannusta seurataan sekä, miten levitetään hyviä käytäntöjä siivoamisen tekemiseksi kustannustehokkaasti. Näitä molempia on hyvä edistää ja aloittaa vertailemalla samankokoisten kuntien kustannuksia.

Pir ELY:stä selvitetään, minkä verran ilmoitettuja tietoja voidaan jakaa ryhmälle ja laitetaan jakoon niin yksityiskohtaisesti kuin mahdollista. Tiedot tallennetaan Tiimeriin ja seuraavassa kokouksessa voidaan käydä keskustelua näistä tiedoista.

Kuulemisen osalta myös kunnille on mennyt lausuntopyyntö, josta Kuntaliitossa ei olla oltu tietoisia. Tärkeää saada selville iso kuva, ennen ohjeistuksen laatimista. Valitettavasti poissaolojen vuoksi Pir ELY:ssä on jouduttu keskittymään hallintoprosessiin.

Kunnilta tulleita kysymyksiä on kerätty UKK-kysymyksiksi Pir ELY:n nettisivuille [Siivouskustannusvastuu - Tuottajavastuu - ELY-keskus](#). Hyvä jatkaa kysymysten keräämistä ja tuontia ryhmälle tiedoksi.

Päätettiin, että voidaan kutsua kunnista henkilöitä kertomaan hyvistä käytännöistä siivoustyöhön ja kustannusten ilmoittamiseen liittyen. Pir ELY:n materiaalin perusteella pohditaan, ketä voisi kutsua, keskittyen keskimääräisiin ja sellaisiin, jossa hoidetaan asiaa (esim. koostumusmittaukseen osallistuvista kunnista).

6. Ryhmäläisten asiat

Ei asioita.

7. SUP-direktiivin mukainen raportointi komissiolle

Tuomo Aunola esitteli yhteenvedon raportoinnista:

- kulutuksen vähentämiseen liittyvät toimet (juomamukit ja elintarvikepakkaukset), luvut perustuvat Ringin laskelmiin 2023,
- jäsenmaassa toteutetut toimet kulutuksen vähentämisestä,
- juomapulloihin liittyen markkinoille lasku- ja erilliskeräysmääriä (panttijärjestelmät ja pantittomat),
- kalastusvälineiden markkinoillesaattamismäärät ja erilliskeräysmäärät perustuen kyselyihin, sillä kerättyä tietoa ei vielä ole.

Ensi vuonna näiden lisäksi alkaa kaksi muuta raportointia: juomapullojen kierrätysmateriaaliosuus ja tupakkatuotteiden siivottu ja kerätty määrä, joka täytyy arvioida/laskea jollakin tavoin.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Syksyn kokousten ajankohdat

Syyskauden toinen kokous on to 21.11. klo 14–16.

Eteläesplanadi 4, ei YM:n tiloissa.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.24.